

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 211

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך כרה אדמה תמימה"

את אשר התרת, אסרת! ואשר אסרת, התרת!
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

האיש בשעה שאמר משה ליתרו: "תנה לי את צפורה בתך לאשה" אמר לו: "קבל עליך דבר אחד שאני אומר לך ואני נתנה לך לאשה". אמר לו משה: "מה הוא?" אמר לו: "הבן שיהיה לך תחלה, יהיה לעבודה זרה מכאן ואילך לשם שמים" וקבל עליו. וביאר ה'בעל הטורים: הטעם שהסכים משה לתנאי זה, שכונתו היתה להחזיר את יתרו למוטב. יעו"ש.

אך מן התימה על יתרו איך התנה תנאי זה והרי אמרו חז"ל ('מדרש רבה' 'שמות' א לב): 'יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש וביסר עליה והרהר לעשות תשובה עד שלא בא משה וקרא לבני עירו ואמר להם: "עד עכשיו הייתי משמש אתכם, מעתה זקן אני, בחרו לכם כומר אחר" עמד והוציא כלי תשמישי עבודת כוכבים ונתן להם הכל. עמדו ונידוהו. וכתוב (שמות ב): "ויישען" שהצילן מגילוי עריות. ורבנן אמרו: "מלמד שהשליכו אותם למים והוציאן משה". נמצא שהפקיר עצמו ובנותיו לסכנת נפשות וכל זאת בגלל הכרתו המוחלטת כי אין בעו"מ ממש. וא"כ יפלא, איך התנה עם משה כי בן ראשון אשר יולד, יהיה כומר לעו"מ? וכבר עמד על כך ה'שפתי חכמים'.

אולם הדבר מתבאר ע"פ האמור: כי אע"פ שחזר יתרו בתשובה שלמה ופירש

המשך בעמ' 2 <<<



אחר חשבונות רבים ואפילו הם חשבונות של כבוד שמים, שאם הוא עושה כך, כבר אינו עבד אלא בן חורין העושה על דעת עצמו.

וכן א"ל ישעיה לחזקיהו המלך (ברכות י.): 'בְּהַרְי כְּבָשִׁי דְרַחֲמָנָא לְמָה לָךְ? מַאי דַּמְפַקְדָּת, אֲבָעִי לָךְ לְמַעַבְדִּי! כלומר: אל לך לשקול את הדבר על דעתך, אלא עשה מה שנצטוית ואם משום כבוד שמים; 'וְמָה דְנִיחָא קָמִי קוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְעַבְדִּי. ואין לך לדאוג עבורו כביכול. אמנם עיקר הקושי בעבודת ה' הוא ענין זה, שקשה מאד לאדם להרגיש את עצמו עבד ומוכרח, דהיינו; לקיים אך ורק מחמת ציווי הבורא יתברך ונוח לו לעשות לפי שקול דעתו ובלבד שלא יהיה כבול.

אמרו חכמינו ז"ל ('ילקוט שמעוני' שמות קסט): "וַיֹּאֶל מֹשֶׁה לְשִׁבְתָּ אֶת

תמה ה'אור החיים' הקדוש: למה נקראה מצוה זו בשם "חקת התורה", היה לו לומר "זאת חקת הטמאה" או "זאת חקת הטהרה"? ותירץ: 'וברך רמו ירצה באומרו "חקת התורה", שאם יקיימו מצוה זו, הגם היתה חוקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה "אשר צוה ה' לאמר", כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצוות הבורא'.

ביאור דבריו הקדושים: שבזמן שאדם מקיים מצוה שיוודע בה טעם, עדין אין אנו יודעים שאדם

זה מוכן לקיים מצות בורא, כי יתכן ואינו מקיים אלא מה שדעתו מכרעת. ואף בו' מצות בני נח שרובן מחויבות מצד השכל, כתב הרמב"ם ('מלכים' ח יא): כי המקיימן 'מפני הכרע הדעת, אינו גר תושב ולא מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם', אלא צריך לקיימן מפני שנצטוה עליהן ע"י משה מפי הגבורה והיינו: שאף במצוות השכליות שצריך האדם לומר אי אפשר לעשות רע, כי גם לולא הציווי היה נמנע מלגנוב ולרצוח וכדומה, אכן לאחר שנצטוה בהן מאת הקב"ה, הרי עיקר הימנעו מעשותן צריך שיהיה מחמת ציווי הבורא יתברך וסלידתו מהרע אינה אלא כטפל לסכה העיקרית שהיא קיום מצוות הבורא יתברך.

ובמקום אחר ביארנו, שכל עיקר עבודת האדם היא שיהיה עבד לקונו, עבד שאין לו אלא מצות רבו וכל ילך אדם

מע"ז, כל זאת עשה מדעתו ומהכרתו שראה בשכלו שאין בה ממש, אך לא חפץ יתרו שצאצאיו יהיו מאמינים בה' בהכרח והרי בביתו של משה יהיו מוכרחים להיות מאמינים, על כן התנה שאת הבן הראשון יחנכו להיות כומר לע"ז ואם יבוא מעצמו לידי הכרה שאין בה ממש, מה טוב, אבל לא ידע ולא הבין שעיקר התורה הוא שיעשה האדם עבד ולא ע"פ הכרעת דעתו.

ועד כמה קשה על האדם להיות כבול ומוכרח אנו רואים במעשה שמעי בן גרא, שציוה דוד המלך טרם מותו לשלמה בנו: **"וְעַתָּה אֵל תִּנְקַהוּ כִּי אִישׁ חֶכֶם אֶתָּה וְיַדְעַת אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לוֹ וְהוֹרַדְתָּ אֶת שִׁיבְתוֹ בְּדָם שְׂאוּל"** (מלכים' א ב). הבה ונראה כיצד קיים שלמה את צוואת דוד אביו; אמר הכתוב (שם): **"וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשֹׁמְעֵי וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵה לָךְ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם... וְהָיָה בְּיוֹם צִאתְךָ וְעִבְרַתְךָ אֶת נַחַל קָדְרוֹן יָדַע תִּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת דָּמָךְ יִהְיֶה בְּרֹאשׁוֹךְ"** היכן כאן קיום הצוואה? ואיך חכמת שלמה שסמך עליו דוד אביו, כאומר: **"כִּי אִישׁ חֶכֶם אֶתָּה וְיַדְעַת אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לוֹ וְהוֹרַדְתָּ אֶת שִׁיבְתוֹ בְּדָם שְׂאוּל"** האם זו היא העצה להוריד את **"שִׁיבְתוֹ בְּדָם שְׂאוּל"**? והרי כמה וכמה זקנים בירושלים שלא יצאו מימיהם את

שערי העיר הקדושה?

אמנם כך היה! ולא שמר שמעי את דבר המלך, ככתוב (שם): **"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיִּבְרַחוּ שְׁנֵי עֲבָדִים... וַיִּקָּם שֹׁמְעֵי וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּלָּךְ גֵּתָה אֶל אָכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת עֲבָדָיו... וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא לְשֹׁמְעֵי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַּה' וְאָעֵד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צִאתְךָ וְהִלַּכְתָּ אֹנֶה וְאֹנֶה יָדַע תִּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת וְתֹאמַר אֵלַי טוֹב הַדְּבָר שֹׁמְעֵתִי"**.

אך עדין הדבר תמוה ביותר: כי מנין היה שלמה המלך ידע כי כך יקרה לו? גם על שמעי קשה, שהרי נשבע לשלמה שלא יצא מירושלים והדבר בנפשו ומה ערך לשני עבדים שברחו בכדי לסכן את חייו ולעבור על השבועה ועל פקודת המלך?! עוד יש להבין: שמאחר שהרגו לבסוף מטעם שלא שמר את פקודת המלך, א"כ למה היה צריך להשביעו בה' שלא יצא מירושלים וכן למה הזהירו: **"יָדַע תִּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת"**, הרי אם לא היה מזהירו היה המכשול קרוב יותר לשמעיע וע"י השבועה הרי הוא מרחיק את הסכוי לקיים את מצות דוד אביו?

מכאן אנו למדים את היסוד שאמרנו: שאע"פ שירושלים **"מְשׁוּשׁ לְכָל הָאָרֶץ"** (איכה ב). ויכול אדם לדור בה כל ימיו מבלי צאת את חומותיה, אך כל זאת בזמן

שאדם עושה כן מדעתו ומרצונו הטוב. אולם בשעה שנעשה מוכרח לשבת בה מבלי אפשרות לצאת ולבוא, הופכת ירושלים בעיניו לבית האסורים והרי הוא עושה כל טעדיקי שבועלם כדי לשבור את כבליו ולפרוץ את חומת בית האסורים ויהי מה, כל זאת ראה שלמה בחכמתו. וע"י שציוה עליו לדור בירושלים ועוד הוסיף שבועה בה' שלא יצא, כל אלו כבלים הם על ידיו של שמעי, שלשלאות של ברזל שבמוקדם או במאוחר ישברם בעל כרחו ואפי' **"קָרַיִת מֶלֶךְ רָב"** כירושלים לא תוכל שאתו, כי ההכרח להמצא בתוכה קשה מנשוא וכנ"ל.

אף הלאו **"לֹא תוֹסִיפוּ"** ענינו כך, שכל המוסיף על מצוות ה' אומר, כי יפה כח שכלו לקבוע מצוות ואיסורים ואף מצוות ה' הוא מקיים מפני הכרעת דעתו. והוא מה שכתוב בוידוי דרבינו נסים גאון ז"ל: **"אֶת אֲשֶׁר הִתְּרַתְּ, אֶסְרְתִּי! וְאֲשֶׁר אֶסְרְתָּ, הִתְּרִיתִי!"**, האחד תלוי בשני. וכשם שלהתיר האיסור הוא עון גדול, כן עון גדול לאסור המותר, כי שניהם משרש אחד באים. ועל כן נאמר: **"זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה"**, כי קיום החוקים הוא קיום כל התורה, **"כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים"** (ויקרא כה) הוא יסוד כל התורה כולה. (שיחות מוסר א מא' כה) ■

רמז

"זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל"

כל תלמיד חכם שאומרים שמועה מפיו שפתיו דובבות בקבר

במסכת 'יבמות' (צו): אומר רבי יהודה בשם רב, כי מה שאמר דוד המלך: **"אֲגֹנְךָ בְּאֵהָלָךְ עוֹלָמִים"** לא היה אלא בקשה מצדו לבוורא עולם שיאמרו דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שכן רבי יוחנן אמר בשם רשב"י: שכל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתיו דובבות בקבר. אומר על כך החיד"א: שדבר זה רמזו בפסוק זה שבפרשה. **"אָדָם כִּי יָמוּת"** - אפילו אם האדם מת, הוא עדין ב"אֵהָל", וכיצד? - אם **"זֹאת הַתּוֹרָה"**. אם אומרים שמועה מפיו.

ומוסיף החיד"א: שחז"ל אומרים כי גם מי שאומר דבר בשם חכם שאמר בשם אחר, שפתותיהם של כולם דובבות בקבר. זוהי הכוונה בהמשך הפסוק: **"כָּל אֲשֶׁר בְּאֵהָל"** - כל מי שהשמועה נאמרה בשמו, ואפילו אינו בעל השמועה בעצמו,

שפתותיו דובבות. ואפילו אם זה שאמר בשמו את השמועה אין בו מעשים טובים, שפתותיו דובבות בקבר וזה נרמז בנאמר: **"כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל"** ולא משנה אם מעשיו טובים, או אחרים.

הגאון רבי חיים פאלג'י זצ"ל כותב בספרו: שאם אומרים חדושי תורה בשם תלמיד חכם שנמצא בעולם העליון, הוא יורד משם לאותו מקום. הוא מבסס דבריו על הנאמר בזוהר הקדוש: ששמעו קול אחד שהיה אומר: "פנו מקום לרבי פנחס בן יאיר שהוא אצלם, שלמדנו; בכל מקום שהצדיק חידש בו דברי תורה, כשהוא בעולם ההוא פוקד לאותו מקום ובא אליו וכל שכן כששורים בו צדיקים אחרים לקדש אותו מקום ולומדים שם תורה..."

מסופר על המהרש"ל: ששכר לעצמו מוכיח שיוכיח אותו בכל פעם

שהוא עושה מעשה שאינו טוב. פעם אחת איחר לתפילת שחרית, ורצה 'המוכיח' להוכיח אותו. לבסוף חזר בו. שאל אותו המהרש"ל: "למה לא הוכחת אותי על שאחרתי?" אמר לו: "משום שאחז אתי פחד כי ראיתי שני זקנים חשוכים באים איתך". אמר לו המהרש"ל: "שני הזקנים האלה הם; רבנו תם והר"י בעלי התוספות ומאחר שאמש למדתי את תורתם מאוחר בלילה, באו אלי..."

ה'פלא יועץ' כותב: שההנאה שיש לתלמיד חכם שאומרים דברי תורה בשמו היא כהנאת לגימת יין קונדיטון, המתוארת ב'ירושלמי'. הוא מספר: שפעם אחת היתה גזירת שמד נוראה ונגלה מהר"ם אלשיך בהקיץ והציל אדם אחד, שהיה שקוע בלמוד ספרו, מתוך ההפיכה. ■

משל

מצוות שמעיות ומצוות שכליות

מדוע קיימות מצוות שמעיות הנותנות נשק לכופרים?

מגיע לידי מכשול. לכן, גם על מצות פרה אדומה נאמר: **'שאינ לך רשות להרהר אחריה'** שכן אם נתן לה טעם עלול האדם להגיע למסקנה שהוא נמצא מחוץ לחשש הזה ולהיכשל.

מסופר: על רבי יונתן אייבשיץ שפעם אחת הלך ברחובה של עיר וראה יהודי יושב ואוכל מאכלות אסורים. הרגיש היהודי שלא בנוח וניגש אל רבי יונתן ואמר לו כי הוא מקיים רק את המצוות המוסריות שביכולתו להבינן בשכל, אבל לא סתם חוקים שאין להם הסבר ואין להם טעם.

אמר לו רבי יונתן: "דוד המלך אמר בספר 'תהילים' (ג): **'וְלִדְשֵׁעַ אָמַר אֱלֹקִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֲקִי?'** - מה אתה בא אלי בספורים שרק את החוקים אתה לא מקיים **'וְאַתָּה שְׁנֵאתָ מוֹסֵר'** - הרי לאמיתו של דבר אתה שונא גם מוסר! **'וְנִשְׁלַח דְּבָרֵי אַחֲרֶיהָ'** - ביחד עם החוקים השלכת אחרריך גם את כל השאר, ואין למצוא עבירה שאותה אינך עושה. **'אם רְאִיתָ גִּבּוֹר וְתָרַץ עִמּוֹ וְעַם מְנַאֲפִים חָלְקָהוּ'**". ■

עליו לגלות לנו את כל טעמי המצוות וסודות התורה. לא. הפליאה למה בחר בנו מכל עמי העולם היא גדולה יותר מהשאלה למה הוא לא מגלה לנו את כל עמקי וטעמי המצוות.

למה אסור להרהר אחרי מצות פרה אדומה ולמה לא לעמוד על משמעה וטעמה של מצוה זו?

מסביר זאת 'הגאון מוילנא': במשנה במסכת 'שבת' (יב): מובא האיסור לקרוא בשבת לאור הנר ולא ניתן שם שום הסבר למה הקריאה הזו אסורה. הברייטא מביאה את ההסבר שהחשש הוא 'שמא יטה'. מספרת שם הגמרא שרבי ישמעאל בן אלישע אמר: **'אני אקרא ולא אטה'** ופעם אחת קרא וביקש להטות ואמר: **'כמה גדולים דברי חכמים'**.

איך הגיע למסקנה על גדולתם של תלמידי החכמים יותר משידע קודם? אלא שכונתו היתה שעתה הוא מבין עד כמה גדולים חכמי ישראל כשמחליטים שלא לתת תמיד טעם לדברים כמו בהלכה **'שלא יקרא לאור הנר'** שנאמרה סתם. בשעה שניתן לדבר טעם, קל לו לאדם לומר "לי זה לא יקרה" וכך הוא

מצות פרה אדומה, העומדת במרכזה של הפרשה היא הידועה והמוכרת במצוות השמעיות שלעומת המצוות השכליות לא ניתן להן טעם והסבר והן שמשו תמיד כלי ניגוח, מצדם של כופרים המבקשים לקעקע את מוסרות היהדות. מדוע נתנו מצוות שכאלה? ומדוע לתת נשק בפיהם של מקטרגים?

עונה על כך 'המגיד מדובנא', כדרכו, במשל: עם הארץ אחד התעשר ועלה לגדולה וכתוצאה מכך השתדכה בתו עם בנו של רב העיר. לאחר החופה, חש אבי הכלה, שהמחותן שלו אינו נכנס עמו בשיחה וגם נמנע מלשבת לידו ולהראות במחיצתו. ניגש אליו ושאל אותו: "הרי נעשינו מחותנים ומדוע אתה מתרחק ממני?" השיב לו הרב: "נכון שנעשינו מחותנים ואני מבין את שמציק לך, אבל גם כשאנחנו מחותנים הרי אין ביננו שפה משותפת ומלבד הילדים הנשואים, אין לנו אף נושא משותף שאנחנו יכולים לשקוע בו ולדבר בו".

כך גם הקב"ה. הוא אמנם בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, אבל אנחנו סבורים שאם כבר נעשנו 'מחותנים' איתו

רמז

"וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי ה' וַיִּשְׁמַע קוֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצְאוּנוּ מִמִּצְרַיִם"

איך זה שמשה קורא לעצמו 'מלאך'?

כבר שלחו פעם להוציא את ישראל מארץ מצרים.

ה'חפץ חיים' היה אומר: לאורך כל התקופות שלח ה' את דברו לישראל באמצעות מלאכים. כשזכינו, היה משה רבנו **'מְלַאָךְ'**, אחריו כל הנביאים, עד מלאכי, אחריהם התנאים והאמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים, כולם היו בבחינת 'מלאכים' בתקופתם. אבל עתה, כשאנחנו ראויים עוד, בעוונותינו הרבים, אין לנו לא נביא ולא חוזה, רק את משרתיו של הקב"ה, האש, הרוח והמים שהם הכוחות הפועלים בטבע להשיב אותנו מדרכנו הרעה. ■

הכפרי התעלם ממנו. שוב ניסה להסביר לו עד כמה האיסור חמור, אבל ללא הועיל. פנה אליו ואמר: "אתה יודע מי אני, אני הרב הגדול ביותר במחוז ושמי הולך בכל המדינות וכשאשוב לעיר אכריז עליך נידוי וחרם". הכפרי נבהל ומיד התיר את הפרה מהעגלה.

מה אנו למדים מכאן? שכדי להניא מישהו מלעבור עבירה מותר להתפאר ולהציג את עצמך כגדול הדור. זה מה שעשה משה במקרה של מלך אדום - הוא ביקש להטיל עליו אימה כדי שיתיר לעם ישראל לעבור בתוך ארצו לכן התפאר ואמר שהוא **'מְלַאָךְ'** שה'

על הנאמר: **'וַיִּשְׁלַח מְלַאָךְ וַיֵּצְאוּנוּ מִמִּצְרַיִם'** אומר רש"י: **'מלאך - זה משה. מכאן שהנביאים קרואים מלאכים'**.

לכאורה, מי שאמר את הדברים למלך אדום הוא משה עצמו, שעליו מעידה התורה שהיה ה'**עֶנּוּ מְאֹד מְכַל הָאֲדָמִי'**, ואיך זה שהוא קורא לעצמו מלאך?

רבי זלמן סורוצקין, בעל 'האזנים לתורה' מסביר זאת במעשה שהיה: מעשה באחד מגדולי ישראל שיצא יום אחד לשוח מחוץ לעיר. ראה כפרי אחד נוהג בעגלה רתומה לסוס ופרה. הזהיר אותו שהדבר אסור על פי התורה, אבל

"וַיִּמַת אֶהָרֶן שֵׁם בְּרֹאשׁ הַהָר"

למה במות משה כתוב "על פי ה'" ואצל מרים לא?

פנינים לפרשה

"זאת חקת התורה... ויקחו אליה פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על" (יט ב)

רבינו אפרים דורש מקרא זה כולו על התורה הקדושה. ואלו דבריו: **"ויקחו"** - אין קיחה, אלא תורה, כמו שנאמר: (משלי' ד) **"כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו"**.

"אליה" - כיון שעסק האדם בתורה הרי היא נקראת על שמו כמו שנאמר: **"ובתורתו יגהה יומם וליילה"** (תהילים' א). ואז"ל במסכת 'קדושין' (לב): שאחר שלמד ויגע בה, נקראת תורה שלו.

"פרה" - זו התורה שפרה ורבה. כמו שדרשו חז"ל במסכת 'חגיגה' (ג): על הפסוק (קהלת' יב): **"כמשמרות נטועים"** מה נטיעה זו פרה ורבה, אף דברי תורה פרים ורבים.

"אדמה" - לומר; שכל המאדים פניו בעמל ויגיעה על דברי התורה הרי היא מתקיימת בידו. דאז"ל: **"אין דברי תורה מתקיימת, אלא במי שממית עצמו עליה"** (ברכות' ג:).

"תמימה" - כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים' יט): **"תורת ה' תמימה משיבת נפש"**.

"אשר אין בה מום" - היא התורה, כמו שאמר שלמה המלך ע"ה ב'משלי' (ח): **"אין בהם נפתל ועקש"**.

"אשר לא עלה עליה על" - הוא רומז למה שאמרו חז"ל על הפסוק: (שמות' לב) **"חרות על החרות"**, אל תיקרי; **"חרות"** אלא, חירות. שאין לך בן חורין, אלא, העוסק בתורה' (מדרש רבה' י ח).

"ויקחו אליה פרה אדמה תמימה" (יט ב)

כתב רש"י: **"אדמה תמימה"** - שתהא

מקבל טומאה וזוכו של העכו"ם טהור, כי הטומאה אינה נמצאת אלא במקום שיש קדושה ואכמ"ל. ועיין עוד ב'אור החיים' הקדוש שהאריך בארוכה בתחילת הפרשה לבאר טעם הדבר.



"והנה הטהר על הטמא" (יט יט)

כתב רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא': לבאר מדוע נכתבה תיבת **"הטהר"** חסר האות וי"ו? לפי שאין צריך שיהא טהור ממש, שגם הטבול יום, כשר לפרה.



"ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם" (כ יא)

כתב רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה': דע, כי הברכה אשר היא בחפץ השם ובסבר פנים יפות, היא אינה מהוללה בכמותה, רק באיכותה. כי זה ענין יותר נשגב ויותר נאה אשר במעט המזון יושבע רעבונו ובמעט השתיה יושבר צמאו וכמו שהבטיח בברכותיו: **"ונאכלתם לשבע"** שיהא אוכל קמעה ומתברך במעיו, (רש"י). ולכן אמרו

תמימה באדמימות. שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה'.

מבאר הרע"ב: שמה שכתב רש"י ששערות שחורות פוסלות, אין הכונה לשחורות דוקא, שהרי אף בשאר צבעים נפסלה, אלא שבא לחדש כלפי המבואר במסכת 'נדה' שהצבע השחור בא מן האדום אלא שלקה האדום ונתהפך לשחור, לכך היה מקום לטעות ששערות שחורות לא יפסלו שהרי עיקרן ותחלתן היו אדומות, לכן הדגיש רש"י בדבריו שאפילו שערות שחורות פוסלות.



"ואחר יבא אל המחנה" (יט ז)

כתב רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה' (יט ג): דע שהכהן העוסק בעבודת הנעשים בחוץ, נטמא בטומאה המטמאת בגדים. והעוסק בהן טמא מלבוא למחנה שכנינה. אך דוקא אלו שתחילתם בפנים, כמו המשלח את השעיר והמוציאים את הפרים הנשרפים וכן העוסקים בפרה האדומה שצריך להזות נגד פני אהל מועד. אבל הכהן המתעסק בצפורי המצורע שנעשים בחוץ, אינו נהיה טמא, שאינו שייך לעבודה שבפנים כלל. וכן המתעסקים בעגלה הערופה. וזה מדרכי התורה, כמו שהעכו"ם אינו



גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

והנמשל רבותי: רבון העולמים עומד כל השנה ומצפה לבניו שיבואו לפייסו, ראש חדש אלול הגיע ועדין אין איש בא, בראש השנה עדין אין את הדביקות הדרושה לכך והנה מגיע היום הקדוש יום הכפורים, ליל 'כל נדרי', מעמידים חזן עם משוררים, כשהוא פוצה פיו ברינה: על כולם.... ונערי חוזרים אחריו, כו-כו-לם-לם.

אלוק סליחות והם אחריו חות-חות-חות. סלח לנו! עונה לו בס: ל-נו-נו-נו. מחל לנו! והם אחריו: ל-נו-נו-נו. ואני אומר לכם יהודים יקרים: צריך לעמוד ולומר פשוט בלב שבור, אלוק סליחות! אוי סלח לנו, אוי מחל לנו, אוי כפר לנו, על כל עוונותינו.



"נִימַת אֶהְרֵן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר" (כא)
(כח)

כתב רבינו בחיי ז"ל: 'ורדשו רז"ל (ב"ב יז.) שלשה מתו בנשיקה, משה ואהרן ומרים, במשה ואהרן נאמר בהם: **"על פי ה' "**, אבל במרים לא נאמר: **"על פי ה' "**, לפי שגנאי הדבר'.

ויש לתמוה: שלא מצינו כאן שהזכיר הכתוב במיתתו של אהרן בראש החר **"על פי ה' "**, כשם שנאמר במשה (דברים' לד): **"נִימַת שָׁם מֹשֶׁה עִבְדְּ ה' בְּאֶרֶץ מִזְרָח עַל פִּי ה' "**.

אלא שלא רצה להזכיר בו כן במקום הזה, לפי שבמקום הזה המרו את פי ה' בחטא הכאת הסלע פעמים. וכמו שנתבאר למעלה. ואיך יתכן שיזכיר במקום זה שהיתה מיתתו על ידי מי שהמרהו והוא **"פי ה' "**, שכתוב בו (במדבר' כ): **"על אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת פִּי"**. ומפני שלא הזכירו כאן הוצרך להזכירו במקום אחר בסדר 'אלה מסעי'. הוא שבאר שם (במדבר' לג): **"וַיַּעַל אֶהְרֵן הַכֹּהֵן אֶל הָר הָהָר עַל פִּי ה' נִימַת שָׁם"**. ■

הראויה. וכמש"כ ה'חזון איש' באגרת; 'שכל שלא יצא חובתה מצד הלב לא עשה גם במעשה מאומה'. והגרש"ז אויערבאך זצ"ל כותב בתשובה: 'שחושש לומר שהמתפלל בלא כונה אין זה קיום מצוה כלל, אלא בהגדרת מתעסק בלבד'.

וק"ו שאין התפילה כאמצעי בעלמא לספוק תאוות מוזיקליות שונות ומסופר: שפרצה מחלוקת קשה בעיר 'בריסק' בין גבאי בית הכנסת הגדול, כשחלקם מצדדים לבחור בבעל תפילה ליום הכפורים בשמש הראשי, שהיה יודע פרק בשיר, מטופל בכנים ואף יראתו היתה קודמת לחכמתו. וחלקם חפצו דוקא בחזן היברמן מדרוהי שנלוו אליו ארבעה משוררים והיו מפליאים עד מאד ביצירותיהם המדהימות, המחלוקת החריפה עד שניצח הצד שתמך בחזן המחודש ונעריו.

באותה שבת 'שובה' הוזמן ה'מגיד מבריסק' רבי אליקים געציל לוויטאן זצ"ל לשאת את דבריו ופתח המגיד במשל: בעיר אחת רבו ביניהם שני סוחרים, כשלאחר דו"ד הטיח האחד בשני עלבון קשה ביותר והיה הרוגז שרוי ביניהם זמן רב, הגיעו ימי ערב ראש השנה, צפוי היה שהמעליב יבוא לפייס את הנעלב, אולם לא הגיע, עשרת ימי התשובה גם הם חולפים ביעף ועדין לא ניכר זכר לפעמי רגליו של המעליב.

הנה הגיע גם עת סעודת המפסקת, הנעלב לבש כבר את הקיטל המיוחד ליום הקדוש ולפתע הופיע לו המעליב בלוויית כמה נערים, כשהוא מנצח עליהם בהוראת אצבע ופוצח ברינה: 'רבי יוסף חיים! חיים! חיים! והנערים חוזרים אחריו בקול זמר חיים! חיים! סלח, סלח סלח, סלח ומחל, לי לי לי!!!'

אמר לו הנעלב בחרי אף: 'כל השנה לא באת כלל לפייסני ועכשיו הופעת לשטות בי?! צא מכאן תיכף ומיד, אין סליחה, אין מחילה ואין כפרה!'

ז"ל (ע' 'זוהר' מדה"נ 'תולדות' קלו ר.ח.ק): לא נתקרה דעתן של ישראל עד ששמעו **"וְאֶכְלֶתֶם לַחֲמֶם לְשֶׁבַע"** (ויקרא כו) שזה ענין נשגב שבמעט המזון יספיק לנפשו. ואם יאכל האדם מזון היוצא מידו של הקב"ה, הוא אושר נפשי ומזון רוחני, כאשר הפליאו רז"ל במן **"לֶחֶם אֱבִירִים"** (תהילים עח) ולכל אחד הוא לפי שלמותו, כמאמרם ביומא (ע.ה.) **"צדיקים ירד על פתח בתיהם וכו' "**. ולכן אילו לא שינו מאמר השם ועשו כפי מצותו, היה הברכה במעים באכות, לא בכמות, כאשר היה במן; **"ש"לא הַעֲדִיף הַמְרֵבָה"** (שמות טז) מעומר והיה מספיק ושתייתם היה ג"כ ענין נפשי, אשר בזה נבדלו מן שתיית הבהמה, אשר הוא רק לכבות חום הצמאונא מאש הקיבה. אולם כאשר לא נתקדש שמו יתברך, אז היתה הברכה בכמות לא באכות והיה בו שתייתם שוה לשתיית הבהמה. וזה שאמר השם: **"וְהוֹצֵאתָ לֶחֶם מִים"** (במדבר' כ) ולא הזכיר מים רבים (גם ב'בשלח' לא נזכר), **"וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה נְאֻם בְּעֵינֶיךָ"**, **"נְאֻם אֶפְסֵקִיהָ קָרָא (כדאמר בב"ק סה על קרא ד"נְאֻם אֲשֶׁמו")** היינו: ששתייתם יהיה נבדל משתיית הבהמה. אולם כאשר לא עשו כפי צווינו, אז **"וַיִּצְאוּ מִים רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעֵינֶיךָ"** שניהן שוין בשתייתן והברכה אינה רק בכמות'.



"וַנִּצְעַק אֵל ה' וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ" (כ טז)

הביא רש"י דברי חז"ל שהובטחנו בהבטחה מיוחדת בברכה שנאמרה ע"י יצחק אבינו ליעקב אבינו: **"הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב"** (בראשית' כז) שאנו צועקים ונענים. ואחז"ל במדרש (ויקרא רבה' י ה) ש'התפילה עשתה מחצה'. אמנם יש להדגיש כי הדברים אמורים רק על התפילה הבאה מעמקי הלב בכונה

www.shofar.net

הכה את המומחה

על כל שאלה תשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות. יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא העזת לשאול? במדור 'הכה את המומחה' באתר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה

והרב אמנון יצחק עונה בקולו

'עציץ נקוב' האם הוא מחובר באדמה או שרק בשורש?

מערכת 'חברותא'
מיוחד 5 'גנזי המלך'

ואדמה מלמטה ואין מין במינו חוצץ. אבל אינו מחובר עד שיהא נקוב. ואין לפי' הזה עיקר' עכ"ל.

למדנו יסוד מזה, שהחיוב הוא מטעם אדמה שבעציץ, אלא דלא שהאדמה שבעציץ צריכה להיות מחוברת לקרקע, אלא צריך שלא יהיה חציצה בינה ובין הקרקע.

ועיין ב'ירושלמי' (חלה יב.) דקונה עציץ נקוב בסוריא, אע"פ שלא קנה עפר שתחתיו וקרקע שעל גביו, קנה לחייבו למעשרות ולשביעית אפילו נתון ע"ג שני יתדות.

הרי, על אף שהשרש יונק רק מאויר הארץ, חשוב כמחובר.

והגדר פשוט, דכל שינק מאויר, הוא עצמו ג"כ נחשב ארץ ושוב חייב במעשר. ואף בסוריא שלא קנה קרקע ואף דיש שם קנין לגוי, אבל פשוט דהוא מחויב מצד עצמו דהוא עצמו דין קרקע.

ואף דהא בדין נוף היוצא, הדין הוא שרק הנוף מחובר ולא מה שמחובר לנוף, כיון שיונק רק מאויר ואילו כאן מבואר שחייב כולו במעשר, נראה פשוט, דכיון שיש נקב ויונק דרך הנקב, שוב זה עושה שאין חוצץ בין עפר שבכלי לעפר שבארץ ונקרא יונק מהארץ.

ואף דיש קנין לעכו"ם בסוריא, היינו: רק מה שגדל אצל עכו"ם, אבל היניקה כאן של ישראל וחייב במעשר. ולגבי דין ה'ירושלמי' (פ"ק ד'ערלה' ה"ב) דחקר בדין: אם נקוב לאילן הוי נקוב גם לזרעים, פשוט הוא, דהשאלה אם זרעים ג"כ יכולים לינק דרך נקב זה, ממילא לא הוי חציצה, או אינם יונקים והוי חציצה. ולגבי זרעים, עפר שבעציץ, לאו עפר ארץ הוא. ■

שיונק נחשב כארץ כיון שיש לו שייכות ביניקה ומה שאין יונק לא נחשב כארץ לזה דין הוא שלא נחשב שאר האילן שבעציץ מחובר.

ובדין העפר שבעציץ נקוב פשוט, דעפר עצמו לגבי לחייב בדין תרומה ומעשר, אין צריך שיהיה העפר מחובר, רק צריך שלא יהיה דבר החוצץ בין העפר לעפר הארץ. כי בארץ אין דין מחובר, רק אדרבה, הדין הוא שאם יש דבר חוצץ, אז



שאלה: עציץ נקוב, שהוא כמחובר, האם הביאור הוא; דהוי כמחובר האדמה שבעציץ, או שרק השרש כמחובר?

תשובה: הביא ה'מנחת שלמה' (א מ) ראייה ממסכת 'גיטין' (כב.): דרש"י כתב; **'דעציץ הוי תלוש'.**

והביא דברי הרשב"א בתשובה (ג שמא): משום דזרעים יונקים דרך השרש גם מקרקע. מבואר: דעפר שבעציץ לא חשיב מחובר. ומה שחייב בתרומה, כל שיונק קצת מארץ חייב בתרומה.

וכן ה'ירושלמי' ד'ערלה' (א ב): דבעי לענין עציץ שאין נקוב שנטע בו אילן, דדין הוא, שהוא כנקוב לאילן. ונסתפק שם, אם נטע גם זרעים אם הוא כמחובר, כיון דשרשים מפעפע, או דמפעפע רק לאילן ולא לזרעים.

אלא שהקשה מבכורים (שם בד"ה: 'ברם') דבעינן: **'פל.. אדמתה'** ואף על פי כן עציץ נקוב, לחד מ"ד ('מנחות' פד) **'מביא וקורא'.**

וכתב על כך בעל ה'תרועת מלך': הנה בדין נוף היוצא מן העציץ, דינו כמחובר לפירוש הר"ש והר"ב שם (פ"ב מ'עוקצין' ט). מ"מ, דין הוא ששאר האילן שבעציץ, לא חשיב כמחובר. ולמה לא נאמר, כיון שמחובר כל האילן להנוף והנוף מחובר לקרקע, דין הוא שנקרא האילן הזה כולו מחובר לקרקע? ולמה הדין הוא ששאר האילן שבעציץ נחשב תלוש.

אבל פשוט הדבר, ששם הנוף נחשב מחובר לא מפני הך דחבור טבעי, רק מפני שיונק דרך אויר מהארץ, לזה מה

נקרא גוש אחר.

וראייה ברורה לזה מדברי הרמב"ן (ב'גיטין' כא): **שכתב: 'זי"א, אע"ג דלענין מעשרות והבאת בכורים לא בעינן נקוב בשל חרס, כדאמרינן ב'מנחות', מיהו, אינו מחובר אלא בעציץ נקוב. ושאני התם, דכל שהוא יונק ומפריח מריח האדמה, חייב במעשרות וראוי לקרוא 'מן האדמה' שהרי יש לו אדמה בעציץ**

דרושים מתכנתים לעבודה קצובה

נסיון מוכח בפיתוח ב-PHP, SQL, JAVA SCRIPT ידע ב-FLASH, יתרון!

לפנות ליוסי - 052-7234443

חדש בארץ!!

בכל לילה לפני ה'נץ'
הרב
אמנון יצחק
 נותן שיעור ב:
 4:30 מדרש 'שחר טוב' על תהלים
 5:15 תפילת ותיקין

לרפואת הרב 'הודה בן אסתר הינדה יצ"ו
 הצבור מוזמן לכל השעורים
 בבית כנסת אליהו הנביא רח' עוזיאל 42 ב"ב

מרפאת שיניים שן וחסד

בדיקה וטיפול
 מקצועי ללא
 תשלום

נוסד בשנת 2002



◆ כתר חרסינה 570 ש"ח

◆ שתל 1.490 ש"ח ◆ תותבת 1.590 ש"ח

◆ תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח

◆ ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב סניף הרב קוק
 03-5794757 ◆ 052-8448443

יעמדו על הברכה

קלאודיו בן סראנה
 יצליח בכל עסקיו

אלינור מיקול בת דיאנה
 תזכה לדבר בצורה שוטפת וברורה

אורית בת אהובה
 אהרון בן סימונה
 שהחתונה תהיה בלי עיכובים

מישל בת אלאונורה
 תזכה להיות אשת חיל

שלמה בן תמר
 שיתקשר וירכר שושף וברור

מארוקו בן אלירה
 יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום רביעי יב' אב 13.08.08

יציאה בשעה 7:30 בדיוק

זכאי
 "חי כפליים"
 40%
 הנחה!!!

המסלול:

קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א	11:30 עמוקא
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	13:00 כינר
ארוחת צהרים כיד המלך	14:30 כינר
קבר הרמב"ם, ר' יוחנן בן זכאי ותלמידיו, השל"ה הקדוש	17:30 טבריה
קבר חבקוק הנביא	

הרצליה, כפר סבא, רעננה - גב' סימה זגזג / 052-3303442 / 09-9558033

אלעד - גב' יהודית סופר 052-4730519

ראש העין - בשרי שמעיה 054-5223907

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק

טל: 03-6777779

חדש!!!

בס"ד

מילים:
הרב אמנון יצחק
זמר: ארז יחיאל
לחן, עיבוד והפקה מוסיקלית:
אודי דמארי

יצחק עולה תמימה

דרשומר



בס"ד

מילים:
הרב אמנון יצחק
זמר: ארז יחיאל
לחן, עיבוד והפקה מוסיקלית:
אודי דמארי

דרשומר

ניתן לרכוש במשרדי 'שופר'
מתתיהו 10 בני ברק
טל. 03-6777779

יצחק
עולה
תמימה